

УДК 303.09

Сайтарли І. А.

*Доктор філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ІДЕЙНИЙ ЗМІСТ ФІЛОСОФІЇ «ФРАНКФУРТСЬКОЇ ШКОЛИ» ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ

У статті проаналізовано головні положення критичної соціальної філософії та ступінь їх обґрунтування.

Ключові слова: репресія, економічна репресія, бажання, раціональність, ірраціональність, симулякр, структуралізм, пост-структуралізм.

Інспіровану психоаналітичною філософією тематику деструктивних засад сучасної цивілізації буде продовжено представниками «франкфуртської школи», до яких традиційно відносять Еріха Фромма, Макса Хоркхаймера, Теодора Адорно, Герберта Маркузе та ін. Всіх їх об'єднує одне спільне переконання, яке було висловлене Фроммом в «Анатомії людської деструктивності», а саме небезпечно-руйнівними симптомами індустріального суспільства є його нестримна гонитва за науково-технологічним прогресом, що призводить до найсильніших форм відчуження людей від природи та самих себе.

Витоки природного та соціального відчуження у сучасних техногенно-індустріальних суспільствах засновники «франкфуртської школи» вбачають в ідеології європейського Просвітництва, яка спочатку постала ідейним нагхненником пригнічення в людині усього природного, а потім — механізмом експлуатації людиною людини, роздмухавши в ній ірраціональну лють не тільки до природи та її проявів, але й до «ближнього», що є логічним завершенням та водночас крахом проекту Просвітництва. Придушення природної ірраціональності за рахунок моделювання формальної раціональності не призвело до покращення людської природи, радше навпаки: «байдужий» розум зробив з людини «звіра».

У своїй спільній праці «Діалектика Просвітництва» Хоркхаймер та Адорно, наприклад, наголошують: фашизм — це збожеволівший

розум, який різниться від чистого божевілля тим, що він цілком усвідомлює свої діяння та їх наслідки. Він не відірваний від реальності. Радше навпаки, є бездоганим способом тоталітарно-адміністративного керівництва масами та здійснення державою своїх репресивно-контролюючих функцій, які відображають інтереси панівних класів. За Хоркхаймером та Адорно розум був остаточно затверджений «буржуазним ладом», завдяки якому він перетворився на формально-безглузду доцільність. Її зміст може визначати будь-що. Автори апелюють до творчості де Сада, твори якого є символічними, оскільки безпосередньо засвідчують увесь жах «раціонально облаштованого імперіалізму» схильних до фашизму буржуазних верхів. Фашизм функціонує на кшталт тієї моделі, яка була змальована одіозним «маркізом»: «Керівництво повинне самостійно керувати населенням, в його руках мають бути всі засоби для того, щоб його винищити, якщо воно його боїться, або щоб його збільшити, якщо вважає за потрібне... Відберіть у народу, який ви хочете поневолити, його бога та деморалізуйте його; до тих пір, поки він не почне поклонятися жодному іншому богу, окрім вас... ви завжди будете залишатися його володарем... залиште йому його потужну схильність до злочину. Ніколи не карайте його, за виключенням тих випадків, коли його жало не повернеться проти вас самих» [4, с. 113].

Відтак, з розвитком капіталістичного господарства раціональність набуде нової конотації, протестантська заощадливість та калькуляція прибутків раннього капіталізму знівельована спритністю самозбереження «верхів у вигляді боротьби за фашистську владу, а для низів — пристосування до безправ'я за будь-яку ціну». На переконання Хоркхаймера та Адорно «змова людей влади» супроти народів здійснюється за допомогою їх непохитної організації є настільки близькою духу Просвітництва, починаючи з Макіавеллі та Гоббса, як і буржуазна республіка: «Для панівних класів люди є таким самим матеріалом, як для суспільства — уся природа».

Завдання оновленого критичного мислення «має обов'язково стати на бік залишків свободи, тенденції руху до справжньої гуманності». На переконання авторів «Діалектики Просвітництва» на сьогодні людство, замість того, щоб прийти до істинно людського стану, занурюється у вир ще більшого варварства. Тому філософія сьогодення має припинити «обслуговувати» існуючу владу і повернутися до властивого їй від самого початку критичного погляду на «речі».

Розробники сучасної «критичної соціальної теорії» наголошують, що, з одного боку Просвітництво із його закликами до свободи та під-

корення природи, дозволило людству отримати та користуватися усіма можливими благами цивілізації та технічного прогресу, з іншого — його невпинне прагнення звільнити людей від екзистенціального жаху перед існуванням через створення «касти панів» створило умову для тріумфу зла та насилля: винищуючи старі міфи, Просвітництво породжує нові, які дивним чином сприяють «бажанню технологічно вихованих мас потрапляти під чари усілякого деспотизму, його саморуйнівній спорідненості з загальнолюдською параноєю». Парадокс Просвітництва полягає у тому, що проголошуючи найвищими цінностями розум та свободу, воно по суті призвело до ще більшого закабалення та експлуатації, так і не знищивши «архаїчного принципу крові та жертви».

Народження культу розуму у європейській культурі Хоркаймера та Адорно вбачають у гомерівській «Одіссеї». Тізаходи, до яких Одісей вдається при вигляді сирен, на думку авторів, є алегоричним підтвердженням усієї діалектики Просвітництва — парадоксального синтезу стримуючого розуму та «прикутого» до нього бажання, яке сублімується в естетичне споглядання краси без надії на оволодіння нею. Адже для безпристрасного розуму, який є орієнтований на продуктивну діяльність та прибуток, принади бажання не варті уваги. Дивергенція між фізичною працею та мистецтвом, яку символізує прив'язаний під час співу сирен Одісей, є похідною Просвітництва. Одісей, з одного боку, опановує бажання заради праці, змушує працювати на себе й інших і чим сильніша його принада, тим міцніше він змушує себе прив'язувати на кшталт до того, як пізніше бюргери тим завзятіше собі відмовляли у задоволеннях, чим ближче вони до них наближались. З іншого, він все ж таки насолоджується красою, однак лише на рівні трансцендентального почуття, так само, як пізніше публіка під час концерту. Вже відтоді «цінності культури перебувають у відношенні строгої відповідності командно керованій праці, і разом з нею мають основою власного існування вимушену неминучість суспільного панування над природою» [4, с. 51].

Ідея економічного пригнічення як бездоганної технології примусу-контролю у тому розумінні, що за її умов людина перетворюється на раба системи через своє власне бажання («змодельоване» на виробництво та споживання), буде вперше обґрунтована фрейдомаркситом В. Райхом. Така позиція репрезентована і провідними представниками «Франкфуртської школи» Теодором Адорно, Максом Хоркхаймером та Гербертом Маркузе. Ключові постулати їх вчень знайдуть подальшу розробку у французькому постмодернізмі, завдяки якому концепт

соціальної системи буде витіснений поняттям репресивного та дисциплінарного суспільства.

Наголошуючи на економічних засадах Просвітництва, його імперативах тверезого розуму, почуття реальності тощо, автори «Діалектики...» зауважують, що його суб'єктом є сучасний бюргер-капіталіст. Європейський імператив раціональності є похідним від еволюції виробничих відносин, зокрема капіталізму. Це він перетворив людей на натовп, який Гегель, наприклад, справедливо вважав результатом «Просвітництва». Більше того, Просвітництво, яке звільнює заради майбутнього поневолення через працю, провокує наступну суперечність, коли прогрес цивілізації породжує регресію народних мас, антропологічний регрес у цілому: «Людство, чия майстерність та ерудитія все більш диференціюються з розвитком поділу праці, одночасно відтісняється на більш примітивний щабель, оскільки тривалість панування зумовлюється, за технічного полегшення існування, фіксація інстинктів за допомогою їх посиленого пригнічення. Фантазія чахне ... Прокляттям нестримного прогресу постала нестримна регресія... Чим складніша та витонченіша соціальна, економічна та господарська апаратура, заради обслуговування якого на неї налаштовується людське тіло, тим скупіші переживання, на які здатне воно» [4, с. 53].

Свій внесок у розвиток критичної соціальної теорії здійснив ще один яскравий представник філософії «франкфуртської школи» Герберт Маркузе. Маркузе відносять до плеяди тих філософів, які підготували ідейне підґрунтя для формування постмодерністської соціально-філософської парадигми як такої. Свою філософію суспільства Маркузе називає критичною теорією сучасного суспільства — індустріалізму, в основу якої закладені два положення: людина має звільнитися зробити своє життя вартим того, щоб прожити; людина має звільнитися від тотального панування над нею суспільства.

Маркузе наголошує на тому, що за умов індустріалізму панування суспільства над людиною ще потужніше, ніж раніше. Сучасне суспільство панує над людиною за допомогою не «кривавого» терору, а економічним добробутом — «приголомшливим рівнем зростання рівня життя». Саме тому філософське кредо Маркузе може бути виражене рядками: у розвинутому індустріальному суспільстві переважає комфортабельна, спокійна, розумна, демократична несвобода — ознака технічного прогресу.

Головним концептом, який, на думку Маркузе, характеризує сучасний світ є поняття «одновимірності». Так, у праці «Одновимірна людина»

Маркузе стверджує, що сучасна людина не є вільною у принципі, оскільки її життя і свідомість цілковито перебувають у полоні одновимірного простору світу речей: люди пізнають себе у своїх товарах, вони знаходять свою душу в автомобілях, побутовій електроніці, у житлі, в якому регулюють рівні поверхів, у кухонному обладнанні. У цьому процесі «внутрішній світ» людини зводиться нанівець. При чому Маркузе усвідомлює, що його філософія відчуження не для всіх є прийнятною, особливо для тих, хто ототожнює себе із цим способом існування. Поряд із «одновимірністю» Маркузе продовжує розробку центральної теми психоаналітичної філософії культури, зокрема теми репресивності культури та суспільства, поповнюючи арсенал психоаналітичних понять сучасними конотаціями. Психоаналіз Фрейда тут підлягає перегляду з позицій марксизму. Інакше кажучи, Маркузе намагається об'єднати психоаналітичну філософію репресій з марксистською філософією виробничих відносин та відчуженої праці.

Ревізіоністський настрій Маркузе щодо психоаналітичного доробку вже відчутний у його розумінні поняття «репресії». На перший погляд визначення репресії, запропоноване Маркузе можна інтерпретувати як узагальнення психоаналітичного підходу: «Поняття «репресії» та «репресивний» живаються в нетехнічному сенсі для позначення як свідомого, так і несвідомого, зовнішнього та внутрішнього процесів стримування, примусу та пригнічення» [3, с. 12]. Попри формальне співпадіння у диференціації репресій, Маркузе вважає необхідним впровадити поняття «доданої репресії», концептуальна розробка якої постане одним із головних завдань нової теорії репресивного суспільства.

Особливу увагу Маркузе зосереджує на аналізі відкритих Фрейдом двох основних форм пригнічення людських потягів, перша з яких розгортається на тлі «едипової драми». Зміст іншої репресивної форми полягає у примусовому характері людської праці, або у тотальному примусі з боку суспільства до праці через створення та підтримку у людині так званої ілюзії «нестачі». Наслідком такого примусу є вивільнення вагомої частки біологічних інстинктів для сублімації в роботі. Стосовно ефективності в індустріальному суспільстві Едипового комплексу—символу патріархальної влади Маркузе висловлює сумніви, оскільки у сучасних умовах принесення лібідо у жертву відбувається за допомогою «вимушеного переключення на соціально-корисні види діяльності та самовираження». Розмитими та ослабленими також виглядають функції усіх психічних структур, які постулював Фрейд. На думку Маркузе, сьогодні відбувається послаблення зв'язку Над-Я з його дже-

релом, тобто постаттю батька, оскільки його роль у вихованні дитини нівелюється іншими соціальними агентами — більш «екзогенними образами», аніж глибоко особистісними взаєминами, опосередкованими, як радістю, так і драматизмом. Через це конфлікт батько-син перестав бути головним конфліктом-моделлю: «технологічне знищення індивіда відображається у занепаді соціальної функції родини. Колись це була сім'я, яка погано, чи гарно виховувала та навчала індивіда, і тому основні правила та цінності передавалися від особи до особи, а потім склали індивідуальну долю.... Зростаючи у боротьбі з батьком та матір'ю як особистими об'єктами любові та агресії, представники молодого покоління пристосовувалися до суспільства зі спонуканнями, ідеями та потребами, які вагомою часткою були їх власними переживаннями... Однак зараз, визначене владою економічних, політичних та культурних монополій, формування зрілого Над-Я, ймовірно, уникає стадії індивідуалізації... Як нам здається, репресивна організація інстинктів здійснюється колективно, і я проходить передчасну соціалізацію через усю систему поза сімейних інститутів та уявлень... Поширення загальноновизнаних цінностей довірено експертам засобів масової інформації, які навчають стереотипам як діловим... так і романтичним. Змагатися з такими утвореннями сім'я просто не здатна... син знає краще; в його очах зрілий принцип реальності протистоїть віджившим батьківським формам» [3, с. 106].

Відтак, в індустріальному суспільстві репресія істотним чином змінює свій характер. За умов збереження функції контролю та стримування, вона набуває додаткового значення — примусу до праці, через що фрейдівський принцип реальності у Маркузе конкретизується принципом «продуктивності». Саме з цією метою Маркузе впроваджує поняття «доданої репресії» (примусу до праці), під якою розуміє ієрархічний розподіл праці, панування економічних пріоритетів.

Маркузе стверджує, що додатковою репресією слугує уся система суспільного контролю, яка увіковічує виснажливу працю. Репресивна культура здійснює сексуальне пригнічення не заради подолання інцестуальної принади, а заради досягнення економічних цілей, в цілях експлуатації народних мас, що неможливо без переорієнтації біологічної енергії (Еросу) на види соціально-корисної діяльності. Якщо на попередніх стадіях розвитку людської цивілізації застосовувалися досить варварські методи, змалюванню яких, наприклад французький філософ-постмодерніст Мішель Фуко, присвятить книгу з відповідною назвою «Наглядати та карати», то сьогодні репресія змінилася докорін-

ним чином. Адже у сучасному — ліберальному суспільстві «достатку», у якому інститути рабства та фізичних катувань кваліфікуються як злочин проти особистості, людину необхідно зацікавити у праці, від якої вона, можливо, отримує лише якусь частку соціальної винагороди. Саме тому репресія поступово набуває цивілізованої форми примусу до праці комфортом та «приголомшливим рівнем життя». Вона також поступово модифікує структуру людських потягів, перетворюючи їх на потреби та бажання.

Для пояснення метаморфози у структурі людських бажань, які постійно спрямовуються «специфічною організацією нестатку» Маркузе застосовує диференціацію у самій сублімації на репресивну та нерепресивну сублімації, вважаючи, що вже Фройд відчував їх неспівпадіння. Проявом нерепресивної сублімації, згідно з Маркузе, є «ніжні стосунки між батьками та дітьми, почуття дружби та емоційні шлюбні зв'язки», «природне задоволення від праці». Поняттям «репресивної сублімації» Маркузе послуговується для того, щоб вказати на маніпулятивний характер незримих форм пригнічення, які призводять до десексуалізації лібідо, тобто до виникнення такої форми лібідінального катексису, як прагнення до продуктивності та матеріального добробуту, що приносить виснаження, а не реальне задоволення від праці.

Таким чином, згідно з Маркузе у високорозвинених індустріальних суспільствах домінує репресивна, насамперед, економічна сублімація. Всі інші форми сублімації, які не приносять надприбутків у суспільстві тотальної влади капіталу приречені на поразку: цінності, що не мають утилітарного змісту підлягають маргіналізації та забуттю. Маркузе зазначає, що в історії цивілізацій або культур завжди існував аксіологічний антагонізм: цінностям, які відповідали принципу продуктивності протистояли цінності, побудовані на принципах краси та споглядальності. Так, у культурі Давньої Греції ми маємо образ Прометея, який згідно з Маркузе символізує прагнення до продуктивності та підкорення природи. Натомість образи Орфея та Нарциса мають інше смислове навантаження — пасивної насолоди від життя і водночас відчуття власної безпорадності перед Ніщо. Насолода від життя, яка має переважно еротично-естетичний характер, поступово витісняється потужністю та реалістичністю прагматичного світогляду: «У житті естетичні цінності можуть слугувати прикрасою, створенням настрою або складати хобі окремої людини, однак жити з цими цінностями — привілей геніїв або тавро декадентської богемі. Перед судом теоретичного

та практичного розуму, що сформулював принцип продуктивності, існування «естетичного» не має виправдання» [3, с. 184].

Відтак, Т. Адорно, М. Хоркхаймер та Г. Маркузе відстоюють тезу про суперечливий характер прогресу західних суспільств, який полягає у тому, що інспірований культом розуму та свободи проект Просвітництва, насправді, не звільнив людство від почуття пригніченості та соціальної сегрегації. Просвітництво, яке сприяло розвитку техногенної цивілізації, зробило життя сучасної людини «приголомшливо комфортним» (Г. Маркузе), втім воно ще більше інтегрувало, «пришпилило» її до системи виробничих відносин. Раціоналізація суспільства призвела до того, що разом із «водою вилили і немовля»: девальвація природності одночасно виявилася девальвацією людяності. Як зауважують Адорно, Хоркхаймер та інший, не менш відомий представник «франкфуртської школи» Еріх Фромм, варварство фашизму—це зворотній бік цивілізації, сумний підсумок європейського культу Просвітництва як символу агресивної експлуатації природи аж впритул до бажання її повного винищення—некрофілії.

Під впливом викривального дискурсу представників франкфуртської школи у соціально-філософській думці ХХ століття сформується найкритичніша теоретична стратегія—постмодерна філософія, під кутом якої об'єктивістський дискурс структуралізму буде витіснений переконливим постструктуралістським спростуванням. Для філософів-постмодерністів усі суспільні формації, починаючи з первісної общини і завершуючи сучасними індустріальними цивілізаціями є лише утіленням технологій суспільного поневолення людини, апогеєм якого постала сучасна система виробництва та споживання.

Постмодерністи наголошують: на сьогодні соціальні системи функціонують за допомогою усіх можливих форм суспільного пригнічення, де криваві репресивні техніки нівелюються привабливими економічними механізмами, що лише загострює соціальні суперечності. Більше того, гіпертрофована раціональність високорозвинених техногенних цивілізацій, яка прив'язує людей до «одновимірного простору речей», відвертаючи один від одного, загрожує зростанню соціального відчуження та радикалізації суспільства.

Заангажованість історично мінливими технологіями суспільного контролю та примусу, зокрема технологіями моделювання «суб'єктивності» вирізняє постмодерні критичні проекти. Майже вся постмодерна філософія ґрунтується на постулаті про зростання обсягів репресивної влади суспільства над окремим індивідом, який у високо-

розвинених постсучасних суспільствах потерпає не так від фізичного, як економічного та духовного насилля, влада яких є настільки потужною, що зводить з розуму. Тому серед усіх різновидів трансресивного досвіду постструктуралісти приділяють увагу теоретичному аналізу практик божевілля, що знайде своє безпосереднє вираження у соціально-метафізичних проектах Ж. Дельоза, Ф. Гваттарі, М. Фуко та ін.

На кшталт представникам франкфуртської школи, постмодерна французька філософія у фрейдизм ізапозичить усталені наративи класичного психоаналізу, зокрема вчення про «едипів комплекс», «лібідо», «сублімацію», «інстинкт смерті» тощо. Більше того, новостворена філософія «бажання» туттакож отримає політекономічну інтерпретацію, отже тяжітиме до фройдомарксистської стратегії. Вона візьме на озброєння декотрі важливі відкриття «фройдомарксизму», такі як вчення про бажане виробництво та «лібідінальне» інвестування в економіку і політику. Постмодерній критичній теорії властива заангажованість формами суспільного пригнічення, враховуючи перевагу економічної репресії у високорозвинених індустріальних суспільствах. Проблема зростання репресивних механізмів контролю суспільства над індивідами, що загрожує його ж власному існуванню та структурному відтворенню є центральним наративом усього соціального дискурсу постмодерну.

Питання структурування сучасних суспільств у постмодерному постструктуралізмі знівельоване критичним дискурсом стосовно «західного» суспільства. Постсучасне суспільство тут характеризується як суспільство тотальної влади виробництва та капіталу. На переконання філософів-постмодерністів «тоталітаризм» виробництва призвів до руйнування традиційних інституцій. У більш зрілому постмодернізмі наголошується, що усі сфери суспільного виробництва набувають фіктивного характеру, відтак, особливої уваги буде приділене поняттю «симулякр».

«Підробка», ілюзія, омана, яка нахабно та агресивно відстоює своє право на існування, симулякр схожим на «фантазм», через що декотрі постмодерністи не вдаються до принципового розмежування між ними. Втім, на відміну від фантазму, симулякр є такою фіктивною «сутністю», яка має властивість бути об'єктивована у ту чи іншу реальність — змодельовану «тілесність», «віртуальність» тощо. По суті задекларована постмодернізмом метаонтологія «поверхні» разом із її соціальним контекстом є філософією симулякру.

Натомість наступне, не менш важливе постмодерне поняття фантазму символізує структуру несвідомого, яка наскрізь пронизана суб'єктивним бажанням. Як переконливо довів психоаналіз, його генеза зумовлена потужним тиском суспільства на лібідо: нездійснені бажання, які витісняються у несвідоме, провокують «продукування» уявної дійсності—іманентної «фантазматики» чи фантазмагорії. Однак, постмодерністи застерігають: така фантазмагорія може бути сублимовано-естетичною, а може набувати й інших форм, в залежності від змісту витісненого. І чим сильніший диктаг «реальності», тим агресивнішим є несвідоме у його схильності до інтенсивного продукування фантазмів. Реальність є настільки нестерпною, що вона зводить з розуму, і людина остаточно відмовляється від неї, потрапляючи у полон власних ілюзій, які постають для неї єдиним джерелом насолоди.

Сучасним світом керують симулякри та фантазми—таким є кредо французького постструктуралізму, який ще одну, досить важливу світоглядну проблему радикалізації сучасних суспільств осмислює на засадах доробку франкфуртської школи. Ще «франкфуртці» застерігали, що поряд із ірраціональністю божевілля не менш загрозливим ірраціональним симптомом сучасності є зростання потягу до смерті, генезу якого вони пов'язували із неймовірним тиском виробничих відносин. Однак, у цілому представники «франкфуртської школи» займають діалектичну позицію і наголошують: система виробництва, зокрема інтегрованість людини у виробничий процес, з одного боку, сприяє переорієнтації агресивної енергії у русло виробничої діяльності. З іншого, індустриально-техногенна цивілізація, побудована на виробництві та поглинанні доданої вартості, перетворює людину на простий гвинтик суспільної машини і ще більше її «відчужує» від природного ества, почуття органічної солідарності зі всім живим світом, винищуючи в ній будь-які крихти людяності та співчуття.

Арсенал філософських категорій поповнять поняття «доданої репресії», під якою розуміють механізм економічного пригнічення та «нерепресивної сублимації», що символізує можливість виробництва задля задоволення, отже унеможливує розвиток агресивного лібідо. Втім, якщо представники франкфуртської школи, зокрема Маркузе нівелювання економічної репресії вбачають у сублимації через суспільно-корисну діяльність, то постмодерністи займають позицію цілковитого песимізму: через капіталізм втрачають розум (Ф. Гваттарі, Ж. Дельоз), або сучасникам не залишається нічого, окрім очікування

допоки «система сама себе вб'є, відповідаючи на численний виклик смерті та самогубства» (Ж. Бодрийяр).

Список використаних джерел:

1. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть [Текст] / Жан Бодрийяр; [пер. с фр. и предисл. С. Н. Зенкина]. — М.: Добросвет, КДУ, 2006. — 389 с.
2. Делёз Ж. Анти-Эдип: Капитализм и шизофрения / Ж. Делёз, Ф. Гваттари; [пер. с франц. и послесл. Д. Кралечкина]. — Екатеринбург: У-Фактория, 2007. — 627 с.
3. Маркузе Г. Эрос и цивилизация [Текст] / Герберт Маркузе; [пер. с англ. А. А. Юдина] — М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2003. — 312 с.
4. Хоркхаймер М. Диалектика просвещения. Философские фрагменты [Текст] / М. Хоркхаймер, Т. Адорно; [пер. с нем. М. Кузнецова]. — М., СПб.: Медиум, Ювента, 1997. — С. 149–209.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2015 р.

Сайтарлы И. А. Идейное содержание философии «франкфуртской школы» и ее влияние на развитие французского постмодернизма

В статье проанализированы главные постулаты критической социальной философии, а также степень ее доказательности.

Ключевые слова: репрессия, экономическая репрессия, желание, рациональность, иррациональность, симулякр, структурализм, пост-структурализм.

Saitarly I. The main purports of the philosophy of «Frankfurt School» and its influence on the development of French postmodernism

The article is analyzed the main postulates of critical social philosophy, as well as the degree of its proof

Keywords: repression, economic repression, desire, rationality, irrationality, simulacrum, structuralism, post-structuralism.